

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU25

En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Den lag som utskottet ställer sig bakom innebär att den som driver ett serveringsställe ansvarar för att vidta vissa åtgärder för att förhindra spridning av det virus som orsakar covid-19. Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet ska utöva tillsyn och få meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och anslutande föreskrifter ska följas. Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren. Länsstyrelsen ska ge länets kommuner stöd, råd och vägledning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2020 och upphöra att gälla vid utgången av 2020.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena. I betänkandet finns fem reservationer (M, SD, KD).

Avslutningsvis föreslår utskottet att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:172 En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Sex yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.....	6
Reservationer	15
1. Smittskyddsläkarnas ansvar, punkt 2 (M, SD).....	15
2. Tydliggörande av bedömningsgrunder vid tillsyn och närmare föreskrifter om rutiner, punkt 3 (M, SD, KD).....	15
3. Andra verksamheter där smittspridning kan ske, punkt 4 (M, SD, KD).....	16
4. Polismyndighetens befogenheter, punkt 5 (M, SD)	16
5. Ersättning till kommunerna, punkt 6 (M, SD)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen	18
Följdmotionen	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:172.

2. Smittskyddsläkarnas ansvar

Riksdagen avslår motion

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 1 (M, SD)

3. Tydliggörande av bedömningsgrunder vid tillsyn och närmare föreskrifter om rutiner

Riksdagen avslår motion

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Reservation 2 (M, SD, KD)

4. Andra verksamheter där smittspridning kan ske

Riksdagen avslår motion

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 3 (M, SD, KD)

5. Polismyndighetens befogenheter

Riksdagen avslår motion

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 4 (M, SD)

6. Ersättning till kommunerna

Riksdagen avslår motion

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 5 (M, SD)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 16 juni 2020

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Karin Rågsjö (V), Karin Enström (M), Johan Forssell (M), Arman Teimouri (L), Martina Johansson (C), Fredrik Lundh Sammeli (S), Jasenko Omanovic (S), Leif Nysmed (S), Maria Strömkvist (S), Teres Lindberg (S), Katja Nyberg (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Patrik Jönsson (SD), Larry Söder (KD) och Emma Hult (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2019/20:172 En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen samt sex yrkanden i en följdmotion. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Propositionen överlämnades till riksdagen den 4 juni 2020. Vid bordläggningen av propositionen samma dag beslutade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, om att förkorta motionstiden till sex dagar. Motionstiden löpte således ut den 10 juni 2020. Propositionen hänvisades av kammaren till socialutskottet den 5 juni 2020.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till en ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Förslaget innebär att den som driver ett serveringsställe ansvarar för att vidta vissa åtgärder för att förhindra spridning av det virus som orsakar covid-19. Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet utövar tillsyn och får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och anslutande föreskrifter ska följas. Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren. Länsstyrelsen ska ge länets kommuner stöd, råd och vägledning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder.

Lagen träder i kraft den 1 juli 2020 och upphör att gälla vid utgången av 2020.

Utskottets överväganden

En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. uppföljning av smittskyddsläkarnas ansvar, bedömningsgrunder vid tillsyn, översyn av andra verksamheter där smittspridning kan ske och ersättning till kommunerna.

Jämför reservation 1 (M, SD), 2 (M, SD, KD), 3 (M, SD, KD), 4 (M, SD) och 5 (M, SD).

Propositionen

Folkhälsomyndighetens föreskrifter

Den 24 mars 2020 beslutade Folkhälsomyndigheten om föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:9) om att förhindra smitta av covid-19 på restauranger och caféer m.m. Föreskrifterna ska tillämpas i sådana verksamheter som omfattas av anmälan enligt 11 § Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:20) om livsmedelshygien, t.ex. restauranger, personalrestauranger, barer, kaféer, skolmatsalar och cateringverksamhet. Den som bedriver verksamheten ska ha rutiner för hur verksamheten kan förhindra smittspridning av covid-19 bland besökare och ska ta fram instruktioner för hur personalen kan förhindra smittspridning. Vidare ska den som bedriver verksamheten regelbundet utföra riskbedömningar utifrån rekommendationer från Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare.

Enligt föreskrifterna ska varje verksamhet säkerställa att det inte förekommer trängsel eller långa köer i verksamhetens lokaler eller i anslutning till dessa lokaler. Besökare ska kunna hålla avstånd till varandra. Besökare får endast äta eller dricka sittandes vid ett bord eller ta med maten för avhämtning. Stående servering vid barer är inte tillåten. Om det finns risk för smittspridning av covid-19 får smittskyddsläkaren, efter samråd med kommunen, besluta om att förbjuda verksamheter som inte uppfyller kraven i föreskriften. Ett sådant beslut ska omprövas regelbundet och om det inte längre finns skäl för beslutet ska det omedelbart hävas av smittskyddsläkaren. Föreskrifterna är tidsbegränsade och upphör att gälla vid utgången av 2020.

Behov av ytterligare åtgärder

Trots att Folkhälsomyndighetens föreskrifter började gälla den 25 mars 2020 gör regeringen bedömningen att trängsel på restauranger och i liknande verksamheter fortfarande till viss del är ett problem och att det därmed utgör en risk för smittspridning. Regeringen gör därför bedömningen att det finns behov av ytterligare åtgärder för att förhindra smittspridning på serveringsställen.

I dag är det i huvudsak kommunerna som utövar den faktiska kontrollen över att Folkhälsomyndighetens föreskrifter följs på serveringsställen. Det är även kommunerna som för en dialog med de verksamhetsansvariga för serveringsställena om hur de bör agera för att uppfylla reglerna. Om åtgärder inte har vidtagits vid ett återbesök kan kommunen föra ärendet vidare till regionens smittskyddsläkare som i de enskilda fallen kan fatta beslut om stängning.

Enligt regeringen är denna organisation inte optimal. Kommunerna har kunskapen om och erfarenheten av praktisk tillsyn av serveringsställen, men saknar i detta sammanhang befogenheter att vidta åtgärder även om de kan anses vara brådskande. Vidare anförs i propositionen att smittskyddsläkarna inte är dimensionerade för den här typen av uppgifter då det inte är en del av deras sedvanliga verksamhet. Smittskyddsläkarna vid regionerna är hårt belastade av den pågående spridningen av det virus som orsakar covid-19, och de nya arbetsuppgifter som Folkhälsomyndighetens föreskrifter har medfört har orsakat en ännu större arbetsbörda.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det finns behov av en reglering som kan förtydliga vilka smittskyddsåtgärder som ska vidtas och en långsiktigt hållbar tillsynsorganisation som har tillgång till effektiva tillsynsverktyg.

En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Regeringen föreslår att det införs en ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Åtgärderna ska syfta till att förhindra spridning av det virus som orsakar covid-19. Med serveringsställe avses en inrättning där det bedrivs näringsverksamhet som består i att servera mat eller dryck till allmänheten och där möjlighet ges till förtäring på stället. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärderna.

Vidare bedömer regeringen att det bör tas fram en ny förordning om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Folkhälsomyndigheten bör få meddela föreskrifter om sådana smittskyddsåtgärder som avses i lagen. Föreskrifterna ska avse utformningen av lokaler, tillhörande områden utomhus och entréer, hur verksamheten ska organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras samt rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras. Bemyndigandet bör således vara avgränsat till föreskrifter som kompletterar lagens bestämmelser. Föreskrifterna bör dock förtydliga innebörden av lagens krav på sådana smittskyddsåtgärder som den

som driver ett serveringsställe måste vidta. Föreskrifterna måste enligt regeringen vara så tydliga som möjligt så att näringsidkarna vet vilka grundläggande smittskyddsåtgärder som ska vidtas. Föreskrifterna kommer dock att omfatta vitt skilda verksamheter, från små kaféer till stora restauranger med serveringstillstånd och långa öppettider. Enligt regeringen är det därför ofrånkomligt att kommunen som tillsynsmyndighet i det enskilda fallet måste avgöra om de åtgärder som vidtagits är tillräckliga.

Syftet med den nya lagen är enligt regeringen att den ska ge stöd för åtgärder som behöver vidtas för att spridningen av det virus som orsakar covid-19 ska förhindras. Beroende på hur länge smittspridningen pågår och hur följderna av viruset kan hanteras kommer åtgärderna att behöva vidtas under en begränsad tid. Det bör för tydlighetens skull framgå att lagen reglerar tillfälliga åtgärder som vidtas för att förhindra spridningen av det virus som orsakar covid-19. Vidare anför regeringen att behovet av smittskyddsåtgärder kan komma att ändras. Av detta skäl anser regeringen att de mer detaljerade kraven ska regleras i myndighetsföreskrifter som snabbt kan ändras eller upphävas om de inte längre behövs.

Krav på smittskyddsåtgärder

Enligt regeringens förslag ska den som driver ett serveringsställe ansvara för att serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks och att besökare kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. Även i övrigt ska verksamheten organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras. Den som driver ett serveringsställe ska också se till att det finns rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras.

Kraven ska även gälla vid entréer, om den som driver serveringsstället äger eller på annan grund disponerar över entréområdet.

Ansvar för tillsyn

Regeringen anför att kommunerna vanligtvis bedriver tillsyn på olika områden såsom livsmedels-, alkohol- och miljöområdet. De har därigenom erfarenhet och kunskap av att vara tillsynsmyndighet över dessa typer av verksamheter. Enligt regeringen är det därför lämpligt att kommunerna får ansvar för att utöva tillsyn över att bestämmelserna i den nya lagen och anslutande föreskrifter följs.

Regeringen föreslår att den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet ska ha tillsyn över att den nya lagen och anslutande föreskrifter följs.

Tillsynen bör enligt regeringens bedömning inte vara avgiftsfinansierad. Vidare bör Folkhälsomyndigheten ansvara för nationell tillsynsvägledning när det gäller nämndens tillsyn. Länsstyrelserna bör ansvara för tillsynsvägledningen i länen.

Tillsynsåtgärder

Regeringen föreslår att den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet ska få fatta beslut om de förelägganden och förbud som behövs för att den nya lagen och anslutande föreskrifter ska följas. Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren. Ett beslut som har meddelats enligt lagen ska gälla omedelbart om inte något annat anges i beslutet. Beslut om förelägganden och förbud ska få förenas med vite.

Nämnden ska ha rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen av den som driver serveringsstället samt rätt att få tillträde till serveringsställets lokaler, tillhörande områden och entréer. Polismyndigheten ska på begäran lämna den hjälp som nämnden behöver om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polis särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen behöver tillgripas, eller det annars finns synnerliga skäl.

Länsstyrelsen ska enligt regeringens förslag ge länets kommuner stöd, råd och vägledning.

Regeringen anser att det är viktigt att den kommunala nämnden inför ett beslut ska kunna samråda med smittskyddsläkaren. Det innebär inte att smittskyddsläkaren måste rådfrågas inför varje beslut, utan det är upp till nämnden att avgöra i vilka fall smittskyddsläkarens kompetens behövs. Regeringen har för avsikt att i förordning ange att Folkhälsomyndigheten ska ansvara för nationell tillsynsvägledning. Länsstyrelsen ska ge sådan tillsynsvägledning i länet. Sådan vägledning kan avlasta smittskyddsläkarna och på sikt bidra till att samråd med smittskyddsläkaren endast hålls i mindre omfattning och begränsas till när nya situationer uppstår eller svåra avvägningar måste göras.

Regeringen gör vidare bedömningen att det inte bör göras någon ändring i regleringen av serveringstillstånd. Länsstyrelsen i Stockholms län bör få i uppdrag att samordna länsstyrelsernas arbete.

Överklagande

Regeringen föreslår att beslut enligt den nya lagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Lagen ska vara tidsbegränsad

Regeringen anför att de krav som åläggs den som driver ett serveringsställe kan begränsa möjligheten att bedriva verksamheten och få ekonomiska konsekvenser. Åtgärderna för att förhindra smittspridning bör anpassas efter det rådande läget och inte vara mer långtgående än vad som är nödvändigt. Giltighetstiden för lagen bör därför begränsas. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att lagen ska vara tidsbegränsad och upphöra att gälla vid utgången av 2020.

Förslagets förenlighet med egendomsskyddet och näringsfriheten

De krav på smittskyddsåtgärder som lagen innebär för serveringsställen är enligt regeringen nödvändiga för att förhindra smittspridningen. Lagstiftningen motiveras således av ett angeläget allmänt intresse. Detta intresse väger så tungt att det vid en intresseavvägning går före näringsidkarens rätt till skydd för egendom. I enlighet med 5 § förvaltningslagen måste det i varje enskilt fall göras en prövning av proportionaliteten mellan överträdelsen och den åtgärd som myndigheten vidtar. I fråga om lagens krav gör regeringen också bedömningen att det inte finns några andra mindre ingripande smittskyddsåtgärder för att serveringsställen ska kunna fortsätta att hålla öppet för kunder trots den pågående pandemin. Den börda som kraven innebär för en enskild näringsidkare är inte oskälig. Lagens krav om smittskyddsåtgärder är därför en proportionerlig inskränkning i egendomsskyddet. Det är också en tillåten inskränkning i näringsfriheten.

Regeringen bedömer sammantaget att de inskränkningar som lagen innebär i egendomsskyddet och näringsfriheten är förenliga med regeringsformen. Lagen är också förenlig med rätten till skydd för egendom enligt Europakonventionen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att lagen ska träda i kraft den 1 juli 2020. Trots att lagen upphör att gälla vid utgången av 2020 ska dock lagen fortfarande gälla för ärenden eller mål som har inletts innan lagen upphörde att gälla.

Konsekvenser

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Eftersom förslaget innebär nya uppgifter för kommunerna och till viss del regionerna bedöms det ha effekter på den kommunala självstyrelsen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranleder inskränkningen. Den förväntade inverkan på den kommunala självstyrelsen är enligt regeringen begränsad och bedöms vara nödvändig för att säkerställa en fullgod tillsynsorganisation för att minska risken för ytterligare samhällsspridning av det virus som orsakar covid-19.

Konsekvenser för kommunerna

Förslagen i propositionen innebär ytterligare ett område för de kommunala nämnder som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet att utöva tillsyn över. Den nya tillsynsuppgiften väntas bestå av de inspektioner av serveringsställena som ska utföras.

Eftersom det finns risk för att smittspridningen pågår under stora delar av innevarande år alternativt att det blir en andra våg under hösten kan det innebära att inspektioner av serveringsställen behöver utföras året ut. Förslaget

kan även innebära en viss arbetsbelastning när det gäller att försvara eventuella beslut i domstol eftersom kommunens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Kommunernas totala kostnader uppskattas till ca 75 miljoner kronor för den reglerade perioden. Kostnaderna bedöms huvudsakligen bestå av inspektioner, administration och beslut kopplade till dessa samt hantering av klagomål. Ersättningen till kommunerna ska fördelas utifrån antal serveringsställen som har minst en anställd. Regeringen avser att kompensera kommunerna med motsvarande belopp, vilket ska finansieras inom de nuvarande ekonomiska ramarna för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Konsekvenser för regionerna

Enligt förslaget kommer smittskyddsläkarna i regionerna att ha en rådgivande roll gentemot kommunerna. Trots att det är en ny reglerad arbetsuppgift är bedömningen att smittskyddsläkarna kommer att få en minskad arbetsbörda.

De totala kostnaderna för det arbete som smittskyddsläkarna behöver utföra i enlighet med den nya regleringen uppskattas uppgå till ca 5,5 miljoner kronor. Regeringen avser att kompensera regionerna med motsvarande belopp, vilket ska finansieras inom de nuvarande ekonomiska ramarna för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Ersättningen ska fördelas utifrån antal serveringsställen som har minst en anställd.

Konsekvenser för staten

Förslaget innebär att länsstyrelsen får i uppdrag att stötta kommunerna i tillsynsarbetet. Detta blir en ny uppgift för länsstyrelsen och kommer därför att innebära en viss kostnadsökning. Länsstyrelsens totala kostnader uppskattas till ca 1,5 miljoner kronor för den reglerade perioden. Regeringen avser att kompensera länsstyrelsen med motsvarande belopp.

Polismyndigheten åläggs genom förslaget en ny uppgift att vid behov bistå kommunerna i deras tillsynsarbete. Polismyndigheten har dock som ett led i sitt sedvanliga arbete haft närvaro på och omkring serveringsställen, framför allt nattetid. Polismyndighetens verksamhet förväntas inte påverkas i någon nämnvärd grad.

Folkhälsomyndigheten föreslås ansvara för nationell tillsynsvägledning när det gäller kommunernas tillsyn samt få bemyndigande att meddela föreskrifter om smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Förslaget förväntas dock inte leda till några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för Folkhälsomyndigheten.

Sammantaget innebär lagförslagen att statens kostnader totalt ökar med 82 miljoner kronor för 2020. Regeringen avser att finansiera de ökade kostnaderna genom omprioriteringar inom anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Konsekvenser för företagen

De företag som ansvarar för ett serveringsställe behöver på begäran lämna de upplysningar och handlingar som kommunen behöver för sin tillsyn samt ge

tillträde till verksamhetens lokaler och tillhörande områden. Kraven på smittskyddsåtgärder, som t.ex. hur serveringen organiseras och att besökare endast får äta och dricka sittandes vid ett bord, kan leda till minskade intäkter eller ökade kostnader. Eventuella förelägganden eller förbud som kommunen kan besluta om för de verksamheter som inte följer reglerna kan också leda till minskade intäkter men detta kan förväntas främst för den tid ett sådant beslut gäller. Även begränsningar i antalet gäster kan leda till minskade intäkter även för längre perioder än för den tid ett förbud gäller. Å andra sidan förväntas förslaget inte leda till större ekonomiska konsekvenser för företagen än enligt det regelverk som redan gäller.

Regeringen anför att en rad åtgärder har vidtagits för att mildra de negativa konsekvenserna av virusutbrottet för svenska företag. Exempel på åtgärder som har vidtagits är sänkta arbetsgivaravgifter och slopat sjuklöneansvar. Den 15 maj 2020 remitterade dessutom Finansdepartementet ett förslag om att införa ett omställningsstöd för företag som fått minskad omsättning som en följd av utbrottet av det virus som orsakar covid-19. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Konsekvenser för domstolsväsendet

Kommunens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Påverkan på domstolarna bedöms dock inte bli stor då flertalet verksamheter som meddelas förelägganden eller förbud sannolikt ser det som en effektivare åtgärd att åtgärda bristerna än att överklaga beslutet. Eventuella kostnadsökningar för domstolarna bedöms kunna hanteras inom befintliga förvaltningsanslag.

Kompletterande information

Den 11 juni 2020 presenterades riktlinjer för hotell, restauranger och campingplatser som tagits fram av branschorganisationen Visita och Hotell- och restaurangfacket i samarbete med Folkhälsomyndigheten.

Vidare beslutade regeringen den 11 juni 2020 om ett uppdrag till länsstyrelserna att följa efterlevnaden av rekommendationer, riktlinjer och råd för inrikesresor och sommaraktiviteter (S2020/05271/FS). Länsstyrelserna ska även bistå i uppföljningen av hur smittspridningen över landet påverkas av ett ökat resande. I genomförandet av uppdraget ska länsstyrelserna samverka med Folkhälsomyndigheten, regionerna, företrädare för kommunerna samt andra berörda aktörer inom sina respektive geografiska områden. Uppdraget ska samordnas av Länsstyrelsen i Skåne län, och en nationell uppföljning ska redovisas löpande till Socialdepartementet. Uppdraget avslutas den 15 oktober 2020.

Folkhälsomyndigheten har även beslutat om ändringar i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. (HSLF-FS 2020:31). De nya allmänna råden trädde i kraft den 13 juni 2020.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör följa upp att smittskyddsläkaren bistår kommunerna i tillsynsverksamheten på ett fullgott sätt. I yrkande 2 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att tydliggöra vilka bedömningsgrunder som ska användas vid tillsyn. Vidare föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att närmare föreskrifter om de rutiner som kan komma att krävas för att minska smittspridningen på serveringsställen bör tas fram i nära dialog med dem som driver serveringsställen och relevanta branschorganisationer. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör se över om även andra verksamheter där smittspridning kan ske bör omfattas av lagen. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om Polismyndighetens befogenheter. Slutligen föreslår motionärerna i yrkande 6 ett tillkännagivande om att regeringen bör säkerställa att kommunerna får ersättning som motsvarar de faktiska kostnader som den utökade tillsynsverksamheten medför.

Utskottets ställningstagande

Covid-19 är en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom och det finns fortfarande mycket begränsad information om viruset och om hur sjukdomen utvecklar sig och påverkar hälsan. Det är därför mycket viktigt att agera långsiktigt för att undvika en potentiell andra våg av smittspridning under sommaren eller hösten. Eftersom serveringsställen, enligt Folkhälsomyndigheten, är sådana platser där det finns en större risk för smittspridning kommer det fortsätta att vara angeläget att begränsa smittspridningen på serveringsställen även på längre sikt.

I dag är det i huvudsak kommunerna som utövar den faktiska kontrollen över att Folkhälsomyndighetens föreskrifter följs på serveringsställen. Det är även kommunerna som för en dialog med de verksamhetsansvariga för serveringsställena om hur de bör agera för att uppfylla reglerna. Om åtgärder inte har vidtagits vid ett återbesök, kan kommunen föra ärendet vidare till regionens smittskyddsläkare som i de enskilda fallen kan fatta beslut om stängning.

Utskottet delar regeringens bedömning att den nuvarande organisationen inte är optimal och att det behövs en reglering som kan förtydliga vilka smittskyddsåtgärder som ska vidtas samt en långsiktigt hållbar tillsynsorganisation som har tillgång till effektiva tillsynsverktyg.

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet anser därför att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens förslag till lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

I motion 2019/20:3628 (M) lämnas förslag på ytterligare åtgärder som bör vidtas. När det gäller frågan om att regeringen bör följa upp att smittskyddsläkarna bistår kommunerna på ett fullgott sätt, delar utskottet regeringens

uppfattning att det är viktigt att den kommunala nämnden inför ett beslut vid behov ska kunna samråda med smittskyddsläkaren. Utskottet noterar även att regeringen har för avsikt att i förordning ange att Folkhälsomyndigheten ska ansvara för nationell tillsynsvägledning och att länsstyrelserna ska ge sådan tillsynsvägledning i länen. På sikt kan vägledningen bidra till att samråd med smittskyddsläkaren begränsas till när nya situationer uppstår eller då svåra avvägningar måste göras. Motion 2019/20:3628 (M) yrkande 1 bör avslås.

Vidare noterar utskottet att regeringen avser att ta fram en ny förordning om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen samt att Folkhälsomyndigheten bör få bemyndigande att meddela föreskrifter om sådana smittskyddsåtgärder som avses i den föreslagna lagen. Utskottet delar regeringens bedömning att föreskrifterna måste vara så tydliga som möjligt så att näringsidkarna vet vilka grundläggande smittskyddsåtgärder som ska vidtas. Med tanke på att föreskrifterna kommer att omfatta vitt skilda verksamheter anser utskottet liksom regeringen att kommunen som tillsynsmyndighet måste avgöra om de åtgärder som vidtagits är tillräckliga. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motion 2019/20:3628 (M) yrkandena 2 och 3. Motionsyrkandena bör avslås.

När det gäller frågan om att regeringen snarast bör se över om även andra verksamheter där smittspridning kan ske bör omfattas av lagen, noterar utskottet att regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att följa efterlevnaden av rekommendationer, riktlinjer och råd för inrikesresor och sommaraktiviteter. Vidare har Folkhälsomyndigheten i samarbete med branschorganisationerna tagit fram riktlinjer för besöksnäringen. Utskottet välkomnar dessa åtgärder och anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:3628 (M) yrkande 4. Motionsyrkandet bör avslås.

I motion 2019/20:3628 (M) yrkande 5 föreslås vidare att regeringen borde överväga om Polismyndighetens befogenheter ska utvidgas till att även omfatta verkställighetsåtgärder. Utskottet delar regeringens bedömning att detta inte är nödvändigt. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionsyrkandet, som bör avslås.

Slutligen konstaterar utskottet att regeringen avsätter totalt 82 miljoner kronor för att stärka processen för smittskyddstillsynen på serveringsställen. Kommunernas totala kostnader uppskattas till ca 75 miljoner kronor för den reglerade perioden. Regeringen avser att kompensera kommunerna med motsvarande belopp. Utskottet anser inte att riksdagen bör vidta någon åtgärd med anledning av motion 2019/20:3628 (M) yrkande 6. Motionsyrkandet bör avslås.

Reservationer

1. Smittskyddsläkarnas ansvar, punkt 2 (M, SD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Karin Enström (M), Johan Forssell (M), Katja Nyberg (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Patrik Jönsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens förslag är otydligt när det gäller vilka förväntningar kommunerna kan ha på smittskyddsläkarens tillgänglighet. Det finns därmed en risk att smittskyddsläkaren inte finns tillgänglig för kommunerna i den omfattning som krävs. Vi anser därför att regeringen bör följa upp att smittskyddsläkaren bistår kommunerna i tillsynsverksamheten på ett fullgott sätt.

2. Tydliggörande av bedömningsgrunder vid tillsyn och närmare föreskrifter om rutiner, punkt 3 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Karin Enström (M), Johan Forssell (M), Katja Nyberg (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Patrik Jönsson (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att förtydliga myndighetens föreskrifter och allmänna råd om att förhindra smitta av covid-

19 på restauranger och caféer m.m. så att det tydligt framgår vilka bedömningsgrunder som ska användas vid den tillsyn som kommunerna ska genomföra.

Vidare anser vi att det är av stor vikt att föreskrifterna om de rutiner som kan komma att krävas för att minska smittspridningen på serveringsställen är så tydliga som möjligt så att näringsidkarna vet vilka grundläggande smittskyddsåtgärder som ska vidtas. Föreskrifterna om rutiner bör därför tas fram i nära dialog med de som driver serveringsställen och relevanta branschorganisationer för att säkerställa att lagen blir förutsebara för näringsidkarna.

3. Andra verksamheter där smittspridning kan ske, punkt 4 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Karin Enström (M), Johan Forssell (M), Katja Nyberg (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Patrik Jönsson (SD) och Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

För att ytterligare förhindra spridning av det virus som orsakar covid-19 i sommar anser vi att regeringen snarast bör se över om även andra verksamheter där smittspridning kan ske bör omfattas av den nya lagen. En sådan lagändring behöver vara på plats innan sommarsäsongen på allvar tar sin början för att kunna ge såväl smittskyddsläkarna som kommunerna bättre förutsättningar och möjligheter att ställa om och anpassa verksamheten.

4. Polismyndighetens befogenheter, punkt 5 (M, SD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Karin Enström (M), Johan Forssell (M), Katja Nyberg (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Patrik Jönsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen överväga om Polismyndighetens befogenheter ska utvidgas till att även omfatta verkställighetsåtgärder, vilket t.ex. är fallet för motsvarande reglering i 27 § livsmedelslagen. Regeringen bör noga följa utvecklingen och vid behov vidta ytterligare åtgärder i frågan.

5. Ersättning till kommunerna, punkt 6 (M, SD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Karin Enström (M), Johan Forssell (M), Katja Nyberg (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Patrik Jönsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen måste leva upp till sitt uttalade åtagande om att staten tar alla extraordinära kostnader som särskilt är kopplade till regionernas och kommunernas arbete med covid-19. Regeringen bör därför säkerställa att kommunerna får ersättning som motsvarar de faktiska kostnader som den nu utökade tillsynsverksamheten leder till.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:172 En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Följdmotionen

2019/20:3628 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör följa upp att smittskyddsläkaren bistår kommunerna i tillsynsverksamheten på ett fullgott sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra vilka bedömningsgrunder som ska användas vid tillsyn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närmare föreskrifter om de rutiner som kan komma att krävas för att minska smittspridningen på serveringsställen bör tas fram i nära dialog med dem som driver serveringsställen och relevanta branschorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör se över om även andra verksamheter där smittspridning kan ske bör omfattas av lagen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Polismyndighetens befogenheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att kommunerna får ersättning som motsvarar de faktiska kostnader som den utökade tillsynsverksamheten medför och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll och syfte

1 § I denna lag finns bestämmelser om tillfälliga smittskyddsåtgärder för att förhindra spridning på serveringsställen av det virus som orsakar covid-19.

Definition

2 § Med *serveringsställe* avses i denna lag en inrättning där det bedrivs näringsverksamhet som består i att servera mat eller dryck till allmänheten och där möjlighet ges till förtäring på stället.

Smittskyddsåtgärder

3 § Den som driver ett serveringsställe ansvarar för att

1. serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks och att besökare kan hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra,

2. verksamheten i övrigt organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras, och

3. det finns rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras.

Första stycket gäller även vid entréer till sådana lokaler och områden, om den som driver serveringsstället äger eller på annan grund disponerar över entréområdet.

Tillsyn

4 § Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet har tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs.

Länsstyrelsen ska ge länets kommuner stöd, råd och vägledning.

5 § På begäran av sådan nämnd som avses i 4 § ska den som driver serveringsstället lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Nämnden har rätt att få tillträde till sådana lokaler, områden och entréer som avses i 3 § för att utöva tillsynen.

6 § Polismyndigheten ska på begäran lämna sådan nämnd som avses i 4 § den hjälp som behövs vid tillämpningen av 5 §.

En begäran enligt första stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan vidtas utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Förelägganden och förbud

7 § Den nämnd som avses i 4 § får i sin tillsynsverksamhet besluta de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.

Nämnden ska vid behov samråda med smittskyddsläkaren.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

8 § Beslut enligt 7 § första stycket får förenas med vite.

Överklagande

9 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bemyndigande

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om smittskyddsåtgärder enligt 3 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2020.
 2. Lagen upphör att gälla vid utgången av 2020.
 3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av 2020.